

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה:	שם פרטי:
-----------	----------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: רוזנברג		בלועזית ROSENBERG	
שם פרטי איתו נולדת: אנדור, אברהם-שמואל	בלועזית ANDOR , AVRAHAM- SHMUEL	מין: זכר	שנת לידה: 1929
עיר לידה: מונקאטש	בלועזית MUNKATCH	ארץ לידה: צ'כסלובקיה	
שם פרטי ושם משפחה של האב: בלה לוי רוזנברג	שם פרטי ושם נעורים של האם: הרמינה ברגר		
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: מונקאטש	בלועזית MUNKATCH	ארץ המגורים: צ'כסלובקיה	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) 4 כיתות גימנסיה	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמיד	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא) בית"ר	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) מונקאטש(מוקצ'בו), מיידניק, אושוויץ, בוכנוולד, טרזינשטט.			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו אושוויץ בירקנאו.	בלועזית Auschwitz, Birkenau		
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו מונקאטש- בית חרושת ללבנים	בלועזית MUNKATCH		
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: טרזינשטט	תאריך השחרור: 5 מאי 1945		
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור פראג		
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי	שנת עליה: 1949	במידה ועלית באניה, ציין את שמה גלילה	

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

גרנו במוקטש, צ'כסלובקיה. אבא שלי היה סוחר והייתה לנו מסעדה, הלכתי לבית ספר עברי, היו לי 3 אחיות. אבי נפטר ב-1939 כשהייתי בן 10, הבית היה ציוני-חילוני, הלכתי לבית כנסת של "המזרחי" של ציונים-דתיים, כי הדוד שלי לקח אותי לאחר שאבי נפטר. אמא הייתה ציונית מהלב, משפחתה הגיעה מאוסדה. לא יכול לשכוח דבר אחד- בשנת 36-1935, בכיתה ב', בבית הספר העברי במוקטש, צ'כסלובקיה, למדנו בספר שנקרא-"מקראה" והיתה שם תמונה על "נהלל", השמש זורחת על נהלל שבנויה בעיגול, התמונה הזאת הופיעה בספר שהביאו שליחים מהארץ, וסיפרו על נהלל שנמצאת בעמק-זרעאל. תמונה שלא שכחתי אפילו ברגעים הכי קשים ונתנה לי את התקווה והציפייה להגיע לשם.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה

או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

נעזרתי בעיקר בדוד שלי- הבעל של אחותי- שמו היה מאיר. באשוויץ, בסלקציה, כאשר הופיע מנגלה וביקש שנסדר לחוד חזקים מול חלשים, עמדי ליד אחיותיי ואמי, ואחותי - מרים, אמרה לי ללכת עם הדוד -מאיר. הלכתי אליו והסתתרתי מאחורי גבו וכך הוכנסתי לבריקנאו יחד עם הדוד שלי. הייתי כבר חולה שחפת, היה לי חור ב-ריאות עם מים, וחבר של דוד שלי אמר שלא אחזיק מעמד. דודי מאיר, החזיק אותי בחיים, ויום אחד התעוררתי והוא נעלם.

בבוכנוולד הייתי ב"בלוק הילדים"-הבלוק, היה צריך של הילדים, היו אנשים מפורסמים כמו הרב לאו. כשהייתי בן 15, היה שם אסיר פוליטי שהיה מפקד של הצריף, ובזכותו ניצלנו, הוא עשה הכל בכדי לעזור לנו. הייתי שם עד 1 או 2 למאי, עד שפקדו עלינו לצאת והועמסנו על רכבות משא, שהובילו בהמות, נסענו כל הדרך ללא גג, נסענו אלפים ולא ידענו לאן לוקחים אותנו, וברגע מסוים החיילים הגרמנים נעלמו והחליפו אותם אנשים בבגדים שחורים-גנרל אוקראיני בשם -ולסוב. אלו היו חייליו, בהתנהגותם היה נדמה שהיו גרועים מהגרמנים, הם דרכו עלינו ועשו..

כולם מתו מסביבי, יצאנו אלפים והגענו כמה מאות בודדים בחיים, ואני הרגשתי שזהו, עצמתי עיניים וגמרתי עם החיים, וידעתי שזהו-זה, הייתי בן 15, והשלמתי עם זה שגם אני הולך, ירו בנו וקיללו אותנו, ציוו עלינו לרדת, והחלטתי שאין לי יותר כח. ואז לפתע הופיעה מול עיניי התמונה מכיתה ב' בבית הספר העברי, התמונה של - נהלל. זכרתי שאני צריך להגיע לשם, שזו התקווה שלי, וזה נתן לי כח לקום. אם לא היו באים לספר לנו בגימנסיה העברית במונקאטש על ארץ ישראל ועל נהלל, לא היה לי על מה לחלום, לא היה לי למה לשאוף. הכניסו אותנו לצריף שאין בו כלום, לא מים ולא שירותים, ומבחוץ אני שומע חיילים גרמנים צועקים "אני שונא את היטלר, אני קומניסט", כשחיילים רוסים מאיצים בהם ומרביצים להם. אותי לא עניין כלום. רק דבר אחד. מה יש להם בתרמיל. מה יש בתרמילים של החיילים הללו. אני הקטן, ניגשתי לאחד החיילים הגרמנים, ופחדתי שביעט בי וירביץ לי, ומשכתי ממנו את התרמיל, והוא לא התנגד, כבר מסביבנו היו חיילים רוסים, ו"הגיבור הגדול" הזה שיום לפני זה היה הורג אותי, הצלחתי לקחת ממנו את התרמיל בלי שיהרוג אותי. פתחתי את התיק שהיה בו כל מה שחלמתי. כיכר לחם שלא ראיתי שנה או יותר, נקניק, גבינה, ואני כנראה התעלפתי, וכל מי שהיה לידי קפץ על התרמיל ואכלו כל מה שאפשר. כשהתעוררתי חשבתי שאני בגן-עדן, הכל היה לבן, זה היה בית חולים לחיילות רוסיות, וחשבו שאני בת וכשהתעלפתי לקחו אותי לשם, והחייל שם שאל אותי באידיש: "דיבס, מיידלה" הוא חשב שאני ילדה. ושארמתי לו שאני בן, הוא אמר לי לנסוע לפראג וללכת למשרדים של ה"ג'וינט" לחפש את קרוביי.

בין היתר הייתי בבית חרושת בגודל של עיר, לקחו אותנו לשקם את בית החרושת, באחד הימים הכניסו אותנו לאולם ענק, ושם הרצפה הייתה מלאה בברגים, כל מיני ברגים, כשלגרמנים הרסו מכונות וטנקים ותותחים הם לא זרקו כלום, אלא פירקו הכל בכדי לחדש, ותפקידנו היה למיין לפי הגודל, יושבים על הרצפה מאות יהודים רעבים וכולנו רק חולמים על חתיכת לחם. בגיל 15 שקלתי כ-20 קילו, אני יושב שם וממיין את הברגים ובתוך הצריף הענק הזה, היה צריך למעלה עם מדרגות לולייניות לעלות לשם, היום אני יודע ששם היו פקידות שהיו רושמות את אופן ביצוע העבודה וכו'. אני מסתכל למעלה ובתוך הצריף הקטן הזה, יש חלון ואני רואה את אמא שלי מסתכלת עליי מהחלון, ואני כבר ידעתי שאמא שלי לא חיה, היהודים הפולנים שהיו שם יותר זמן, כבר סיפרו לנו לאט-לאט, ואני מסתכל עליה והיא מסתכלת עלי, כל הזמן הסתכלתי למעלה ואני רואה את אמא שלי.

יום אחד אני רואה אשה גרמניה עומדת לפניי, דומה לאמא שלי כמו 2 טיפות מים, עם אותה תסרוקת, ואמרת לי- "ילד, בוא איתי", ויושבות שם כמה פקידות והיא אומרת לי "תגידי ילד, מה אתה עושה פה בין הפושעים האלה", אני אומר לה "אנחנו כאן כי אנו יהודים, זה לא פושעים, הנה שם הדוד שלי שהוא רופא, המורה שלי.. " והיא אומרת להם -"זה לא אסירים פושעים זה סתם יהודים" ואז היא אמרה לי-"לך מהר תרד", והיא נותנת לי חתיכת נייר עם שתי פרוסות לחם ובתוכם גבינה,

והיא אומרת לי תרד למטה מהר, ואני כמעט השתגעתי כי לא ראיתי דבר כזה קרוב לשנה, ואז אני יורד למטה ולא יכול להתאפק ונותן ביס, והמצפון שלי על מאיר שמטפל בי כל כך יפה ושומר עליי, ואני לא יכול להתאפק ונותן עוד ביס וכך עד שאני מגיע למטה, רציתי להושיט למאיר מה שנשאר לי, וכשנתתי לו – לא נשאר כלום, כולם התנפלו על החתיכה הקטנה של הלחם, ולא נשאר לדוד מאיר כלום. מאיר שכל כך שמר עליי.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

אחרי שיצאתי מבית החולים, הייתי עם מקס רוזנברג, הוא טיפל בי, הבן דוד שלי הוא היה קצין בצבא הצ'כי, ואיכשהו נודע לאחותי שהיתה בבודפשט, שמבוגרת ממני ב-3 שנים, היא חברה במושב "היוגב", היום בת 87, יש לה 3 בנות, ו-10 נכדים, ו-15 נינים, מרים, היחידה שנותרה. אחותי היה לה חבר בשם- "יהודה רייכמן"-ז"ל, הם טיפלו בי היטב אחרי שהייתי אצל מקס, והתגוררתי אצלם בפראג, שם הצטרפתי לתנועת השומר הצעיר, והייתה לנו הכשרה, ונתנו לנו שטח להקמת קיבוץ קטן לעבודה שם בחקלאות, עד עלייתנו לארץ.

אני עבדתי במשרד החוץ הישראלי- משרד העליה. שגריר ישראל אז היה - אהוד אבריאל, ואנחנו עבדנו בקונסוליה, תפקידנו היה לסדר הניירות ליהודים ויהודיות בכדי לעלותם לארץ, באו מהבריגדה חילים ולפי החוק האנגלי אם הם התחתנו עם בחורה יהודייה משם, יכלו להביא אותם לארץ, וכך בכל מיני טריקים הצלחנו לעלות הרבה יהודים ויהודיות לארץ.

נא ספרי על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

במרחביה עבדתי במסגרייה, הייתי המקשר של הגרעין עם הקיבוץ, ושם קיבלתי את השם- גבעוני. עלינו ב-1950 ללהבות חביבה, הייתי גזבר הקיבוץ 18 שנים. עבדתי במסגרייה בקיבוץ, אני רתך מקצועי. הכנסתי את הקיבוץ לשותפות עם קיבוץ עין החורש בפחמס "בית חרושת לחביות". נבחרתי להיות ראש מועצה של "מנשה" וניהלתי את ספריית הפועלים מספר שנים. ישנה עמותה שנקראת "יש" לעזור לניצולי שואה שיקבלו מה שמגיע להם, ואני הייתי המבקר של העמותה הזאת. עבדתי בקיבוץ הארצי במחלקת ההתיישבות, דאגנו להתיישבות הצעירה, והיום אני מבלה את זמני בקריאה עם האוזניים, ולא עם העיניים, אפשר לומר שאני קורא 1-2 ספרים בשבוע.

עליתי לארץ עם האוניה גלילה, ובאנו בתור קבוצה של השומר הצעיר וכבר שם החלטנו על השם "להבות חביבה", ע"ש חביבה רייך נקים קיבוץ בישראל, חילקו אותנו לשניים, חלקנו היינו בהכשרה בקיבוץ מענית, ואני מהאונייה ישר עברתי למרחביה, ובמרחביה התנאים היו קשים מאוד, הייתה תקופת הצנע. אוכל היה מעט אבל אכלנו כולנו אותו דבר, **גרותי באוהל והרגשתי בגן-עדן. ראיתי אנשים שחלמתי עליהם.**

בא אלינו וילי שבבוקר לימד אותנו עברית והיה מורה ואחר הצהריים עבד איתנו בפאלחה. אחת השנים הקשות מבחינת מזג אויר. חורף 1950 חורף הכי קשה אבל אני הייתי מאושר שבאדם. מכיוון שאני ידעתי עברית היה לי תפקיד- סדרן עבודה ומקשר, נפגשתי עם מנהיגי מפ"ם- מאיר יערי. בשבילי הוא היה אלוהים, מנהיג התנועה.

התחתנתי עם תמר- ילידת תל אביב. היא הייתה מקיבוץ חצור, הגיעו משם לקיבוץ שלנו והם החליטו שהם משלימים את להבות חביבה, 24 חברה צעירים, הייתי במסגרייה בן 25 ושמעתי קולות של ילדים קטנים, וראיתי זוג רגליים, הבנתי שזאת מטפלת שהולכת עם ילדים בקיבוץ ואני החלטתי שאני רוצה להכיר למי שייכות זוג הרגליים הללו. ואז הצעתי לתמר חברות. יש לנו בן- שהוא מורה ומחנך במעיין – בית ספר בעין החורש ויש לנו 2 בנות אחת בארץ, ואחת לצערנו בצ'ילה- התחתנה עם בן קיבוץ. יש לנו 5 נכדים. נסעתי 4 פעמים לפולין עם חבר'ה שיצאו בשליחות.

המסר שאני רוצה להעביר: **עתידי העם היהודי יהיה מובטח אם תהיה מדינת ישראל חזקה דמוקרטית ויצרנית לא של פרזיטים אלא של אנשים יצרניים. גם במדע ובכל התחומים. חשוב שתהיה מדינת יהודים ושלכל האזרחים באשר הם- יהיה פה טוב. עצוב לי לראות מה קורה היום. לצערי הרב אני לא מרוצה ממה שאני רואה פה, ולמדתי דבר אחד בחיים שהגלגל מסתובב, וזה תלוי בכם...**

ראיון: שירלי אן

להבות חביבה, יוני 2013